

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת שמייני כ"ו ניסן ה'תשע"ג | גליון 549

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

שלוחי מצוה אינן ניזוקין

"ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחבתו ויתנו בהן אש וישמו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צנה אתם" (י. א.). נחלקו חכמים מה היה חטאם של נדב ואביהו בני אהרון, רבי ישמעאל אמר שתויי יין נכנסו למקדש (ויקרא רבא יב. א.), ובילקוט שמעוני (רמז תקכד) אמרו שנכנסו למשכן בלא רחיצת ידיהם ורגליהם, ויש שדרשו, שנכנסו לעבוד במשכן מחוסרי בגד אחד מבגדי הכהנים. ויש להבין, הלא פשט המקרא אומר שחטאם היה כיון שהקריבו "אש זרה", ומדוע חפשו חז"ל טעמים אחרים? אולם יסוד גדול בדינו, ששלוחי מצוה אינם ניזוקים לא בהליכתם ולא בחזרתם (פסחים ה.), וכח המצווה עומד וחופף על ראש העוסק בה לבל יבוא עליו כל נזק וצרה, ומן השמים משמרים אותו מכל דבר רע. לכן כאשר בני אהרון היו עוסקים בהקרבת קרבנות במשכן ה', כח אותה המצוה הגיעה עליהם שלא יאונה להם כל רע, ואע"פ שנכנסו שתויי יין או מחוסרי לבוש, לא פגעה בהם מדת הדין, כיון שהיו עוסקים במצוה ומקיימים את שליחותו של הקב"ה בהקרבת הקרבנות. אך בו ברגע שהקריבו אש זרה אשר לא צויה ה', ובאותה השעה שפסקו מלהיות שלוחי מצוה מחמת שחדלו לקיים את מצוות ה', מיד פגעה בהם מדת הדין, ונענשו גם מחמת שאר הסיבות שמונו חכמים. וכעין זאת מצאנו בדוד המלך, שבקש והתחנן לפני הקב"ה, רבונו של עולם, "הודיעני ה' קצי ומדת מי מזה היא" (תהלים לט), אמר לו הקב"ה גזירה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. אמר דוד "אדעה מה חדל אני?" אמר לו בשבת תמות. מכאן ואילך היה דוד המלך יושב בכל שבת ושבת, ועוסק בתורה ללא הפוגה והפסקה. כאשר הגיעה השבת

שנגזר על דוד המלך להפטר מן העולם, היה עוסק בתורה בהתמדה וברציפות ולא היה פיו פוסק מלגרוס בדברי תורה, ומכיון שכך לא היה כח למלאך המוות לשלוט בו, ולא יכל ליטול את נשמתו. מה עשה מלאך המוות? מאחורי ביתו של דוד המלך היה בוסתן עם עצים, החל מלאך המוות להניע את העצים בקול רעש גדול, יצא דוד המלך לראות מה קול הרעש שבגן, כאשר ירד לעבר הגן נשמטה רגלו במדרגות הבית ופסק הרגע מדברי התורה, מיד קם מלאך המוות ונטל את נשמתו. הרי, שכל עוד שדוד המלך עסק במצוות תלמוד תורה לא יכל לו מלאך המוות, והגם שנגזר על דוד המלך באותה השעה להסתלק מן העולם, אלמלי שמלאך המוות עשה את התחבולה המיוחדת שלו, לא היה דוד המלך מסתלק מן העולם, כיון ששלוחי מצוה העושים את שליחותם במצוות ה' אינן ניזוקים.

בסיבת זאת אמרו חז"ל שאל יפרד אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה (ברכות לא.), כדי שיהרהר ההולך בדרך בדבר ההלכה, ומצוה זו תהיה לו ליכות לשמירה בדרך מכל פגע רע, כי כל עוד שעוסק הוא במצוה יהא ניצול מפגעי הדרך. וכן נהגו שמי שיוצא לדרך שנותנים ביזו פרוטה לתת לצדקה כאשר יגיע למקום הפצו, וזאת בכדי שיהא על ידי כך שליח מצוה, ושלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתם ולא בחזרתם. ומזה נלמד מוסר השכל גדול, להיות דבוקים בכל רגע ושעה בתורה ובמצוות, גם בעת אכילה ושתייה ומשא ומתן ומסחר, לראות איך לקיים את ציווי ה' בכל צעד ושעל, שמתוך כך נהיה בגדר של שלוחי מצוה שאינם ניזוקים, וכח המצווה תגן עלנו מכל רע.

דברי הימים

נס ההצלה לרבי אברהם טריביש צרפתי

כ"ה ניסן ה'רס"ה (1505)

בהקדמת ספר 'ברכת אברהם' להצדיק רבי אברהם טריביש צרפתי יצוק"ל מצאצאיו של רש"י הקדוש, מסופר על נס הצלתו שארע בכ"ה בניסן בשנת ה'רס"ה (1505), באותו יום הלך רבי אברהם עם פסק דין לגדולי הדור על מנת להתיר עגונות להנשא. בדרכו נפל לנהר על יד העיירה סקופיאי, המים השוצפים העולים ויורדים שטפוהו ונשא מרחק מיל מעירו, מהלך של כחצי יום, כשסכנת טביעה איימה על חייו. שלושה יהודים שנתלוו אליו, ראוהו בהיסחפון, וחיפשו אחריו בשפת הנהר על מנת להביאו לקבורה, כי היו בטוחים שטבע.

בהיותו במצולות הנהר התפלל רבי אברהם בלבו תפילה זכה וברה, וביקש 'אהה ה', כי הנני הולך עם הפסק שלי לחכמים להתיר עגונות להנשא לגברא, ואם כן למה אטבע במים שאין להם סוף, ותשאר אשתי עגונה כל ימיה... והצילו ה' ממיית טביעה והספרים שנשא עימו ניצלו אף הם בנס גדול ולא ניזוקו במים.

שני גויים משהו מהנהר והוליכוהו לעירם בשכר שלוש מטבעות... שאלו אותו הגויים, היאך ניצל מטביעה גמורה, כי ביום הקודם טבעו בנהר זה סוס ורכובו ולא הועילו להם שניסו לשוט בכח וגבורה... מידי שנה בזמן זה קיבלו על עצמו רבי אברהם ושלושת חבריו הנלוים אליו תענית, על הנס הגדול שארע עימו.

ר"ת	יציא השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:18	19:38	18:25	ירושלים
20:15	19:40	18:42	ת"א אשדוד
20:15	19:40	18:32	חיפה
20:15	19:39	18:40	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לצפות בשיעור דרך האתר של הישיבה בכתובת: WWW.HARAVPINTO.COM
לקבלת הגליון והמייל היומי של אדמו"ר עט"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א: info@shoovaisrael.com
ניתן להקדש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת יקירכם.

שלי ושלכם - שלה היא

בימי הספירה נוהגים מנהגי אבלות על מותם של תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה. רבי עקיבא גדול ונתעלה והגיע לדרגה החשובה ביותר בעם ישראל, שכל התורה שבעל פה הנלמדת בעם ישראל יסודה מרבי עקיבא. שעליו דרשו חז"ל (ילקוט שמעוני ישעיה מ"ב רמז תנ"א) 'דברים שלא נגלו למשה מסיני נגלו לרבי עקיבא וחבריו', שמושה רבנו שאל את הקב"ה עליו 'ריבוננו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?'. לזכות מי יש לזקוף את עלייתו של רבי עקיבא לדרגה חשובה זו? - לאשתו רחל בתו של כלבא שבוע. היא שהכירה את תכונות נפשו המיוחדות, עוררה אותו לעבודת ה' והמריצה אותו להוציא את כוחו אל הפועל. מתוך חייו שלו ידע זאת רבי עקיבא, ועל אף שהיה עשיר גדול שלפי דברי חז"ל (נדרים ג.) 'נתעשר עושר רב ועצום מוששה מקורות בכל אופן כשנשאל 'איזהו עשיר?' אמר שהעשירות האמתית נמצאת אצל מי 'שיש לו אשה נאה במועשים' (שבת כה.). ואכן תלה ברחל אשתו את הצלחתו בשעה שהכריז (כתובות סג.) 'שלי ושלכם - שלה היא'. לא לחינם נקראת האשה בבית היהודי 'עקרת הבית' - משום שהיא עיקרו וליבו של הבית. אדם הנכנס לחנות בשמים גם מבלי שנגע במוצרי החנות, דבק בו הריח והולך עימו לכל מקום, כך טבעה ואופיה של האשה משפיע על בני הבית ומשתקף בהנהגתם. בחכמתה מכניסה האשה נעימות ושלוה בחיי הבית, בתבונתה נערכים כל ענייני הבית הגשמיים בקדושה ובטהרה. גדול כוחה של אשת החיל המסייעת לבעלה לעורר את כוחותיו הטובים ולמלא את תפקידו. מסופר על אחד מגדולי הרבנים שנתמנה לכהן כרב בעיר נכבדה. מחמת כבודו יצאו כל בני העיר לקראתו, עמד אחד מחשובי הקהילה, התייר את הסוסים מהכרכרה ומגודל אהבת התורה נשאו הוא וחבריו את כרכרת הרב הנערץ ומשפחתו על כתפיהם. בשעת הסעודה, נעמד אחד מבני הקהל לבדח את הקהל, ושאל 'אכן גדול כבוד התורה שנשאו בני הקהילה את כרכרת הרב על כתפיהם, אך תמיהה גדולה נשגבה מבינתי, במה זכתה לכן הרבנית? שמעה זו הרבנית ובשנינותה השיבה לו בשאלה 'הרי בני העיר מהלכים בנתיבי היושר, מדוע טרחו להביא עבורם רב מרחוק?' - ענתה הרבנית על שאלת עצמה ואמרה - 'משום שאם חס ושלום תתעורר איזו פירצה בהליכות בני העיר, או תבוא לידם תקלה בשוגג, יהיה ניצב הרב כחומה ומגן ויהיה להם כמוכיח בשער. אך שאלה נוספת לי, הרי גם הרב הוא בן אדם וגם הוא יכול ליפול ברשת השגגה או השכחה, מי אז יהיה אחראי שכבוד הרב ימלא את תפקידו כראוי?! הוי אומר רק ביכולתה של הרבנית לבדה להוכיחו ולעוררו!' וכאן חתמה הרבנית במליצת לשונה את העניין - 'נמצינו למדים, שהעיר תלויה ברב והרב תלוי ברבנית... ואין תמיהה כלל מדוע כבדוני יחד עם בעלי הצדיק!...

ההבדל בין קרבנות אהרון לקרבנות בני ישראל

"ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה... ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה" (ט, ב-ג). מדוע קרבנות אהרון ובני ישראל היו שונים זה מזה? מבאר הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'כסף נבחר' (דרוש ראשון לפרשת שמיי), הקרבן שהקריבו אהרון ובני ישראל ביום השמיני בא לכפר על חטא העגל, ואמרו חז"ל שקרבן עולה מכפר על הרהור הלב, וקרבן חטאת מכפר על החטא בפועל. ולכן, אהרון שלא חטא במחשבה בחטא העגל, שהרי היה ליבו לשמים, ולכן אמר "חג לה' מקר" כדי לדחות את בני ישראל עד שירד משה מן ההר, לכן לא נצטוו להביא עגל לעולה, כיון שלא היה צריך לכפר על הרהור הלב בחטא העגל. אך כיון שעשה בפועל את העגל ויצר אותו בחרט, לכן הביא אהרון עגל לחטאת, לכפר על עשיית העגל. אך בני ישראל שחטאו במחשבה והרהור הלב, ואמרו לאהרון "קום עשה לנו אלקים", לכן הוצרכו להביא עגל לעולה, לכפר על מחשבתם הרעה, ומכיון שלא חטאו בפועל בעשיית העגל, לכן לא הצטוו להביא עגל לחטאת. אך למרות שלא עלתה על דעתו של אהרון לדבר עבירה, וכונתו ומחשבתו היו רצויים לשמים, מכל מקום הצטוו להביא איל לעולה, כדי לעורר זכות עקדת יצחק אבינו, שבזכות עקדתו יסלח הקב"ה על עון חטא העגל. ובני ישראל למרות שלא חטאו בעשיית העגל, הצטוו להביא שעיר עזים לחטאת כדי לכפר על חטא מכירת יוסף.

ברמראות

זאת החיה אשר תאכלו (א, ב)

כתב רבנו חיים בן עטר זצוק"ל, בספרו 'אור החיים' ששמע בשם האר"י הקדוש, שלפעמים יכול מזג האדם להתהפך מטוב לרע, על ידי אכילה לא הגונה, כי לפעמים יאכל אדם מאכל שיש בו נפש רעה שמגולגלת בתוכו, וכאשר תכנס הנפש הרעה הזו לגוף האדם באמצעות האכילה, תטה את לבבו מטוב לרע. ומשום כך יחנן כהן גדול ששימש שמונים שנה בכהונה גדולה ונכנס לפני ולפנים להקטיר קטורת, לבסוף נעשה צדוקי (ברכות כט, א), כי אכל מבשר קדשים שלא בכוונה הראויה, ונדבק בו ניצוץ מנפש רעה עד שהסירו לגמרי מדרך הישר.

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם (ט, כב)

מבאר הרמב"ן, שאהרון לא נצטוו לברך את העם בנשיאת כפיים, רק שמטוהר לבבו ונקיות מדותיו, התעורר מעצמו לברך את בני ישראל. לאור ביאור זה יובן מדוע נוסח הברכה של ברכת כהנים שונה משאר ברכות המצוות, שבכל המצוות מברכים "אשר קדשנו במצותיו וצונו", ואילו בברכת כהנים מברכים "אשר קדשנו בקדשתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". אלא, כיוון שבפעם הראשונה ברך אהרון את עם ישראל מהתעוררות עצמו, לכך בנוסח הברכה מזכירים את "קדשתו של אהרן", כפי שמוזכר בתורה כהנים' שמאותה השעה שנתעורר אהרון לברך את העם, זכה בנשיאת כפיים לו ולדורותיו אחריו, עד לתחיית המתים.

וידבר ה' אל אהרן לאמר (י, ה)

פירש רש"י (י, ג), שאהרון קבל שכר על כך ששתק ולא התרעם על מידותיו של הקב"ה, וכמו שכתוב "ידים אהרן", ולכן זכה שנתיחד עמו הדיבור ונאמרה לו לבד פרשת שתויי יין. מוסיף לבאר הגאון רבי אברהם סבע זצ"ל בספרו 'צדור המור', שלא די שאהרון שתק ולא התריס דברים בפיו כנגד ה' על מיתת שני בניו, אלא גם בליבו לא התרעם על מידותיו של הקב"ה, והצדיק עליו את הדין באהבה. וראיה לדבר, שהרי אמרו חז"ל (שבת ג, ב) שאין שכינה שורה אלא מתוך שמחה, ואם אהרון היה בצער לא היה הדיבור נגלה אליו. ומכיון שנאמרה לו פרשת שתויי יין, וזכה להשראת השכינה, מכאן אנו למדים שלא רק כלפי חוץ שתק וקבל עליו את הדין, אלא גם בסתר ליבו פנימה הצדיק עליו הדין וקבלו באהבה.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אלהם. דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו (א, א-ב)

מה כוונת הפסוק "לאמר אלהם"? מבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זצ"ל בספרו 'קדושות לוי', שדרשו חכמים על הפסוק (שמות ב, ז) "האלף וקראתי לך אשה מיינקת מן העבדית", מלמד, שהחזירתו בתיה למשה על מצריות רבות ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה. לכן אסרה התורה לבני ישראל לאכול בשר בהמות וחיות טמאות, שהרי לעתיד לבוא עתיד כל אחד ואחד מישראל לדבר עם השכינה, כמו שנאמר (ויאל ג, א) "ונבאו בניכם ויבנותיכם". לכן הוסיפה התורה ואמרה "לאמר אלהם", כיון שלעתיד לבוא השכינה תדבר עם בני ישראל, משום כך, "זאת החיה אשר תאכלו... את זה לא תאכלו".

צומת הגידים בעופות

"זאת החיה אשר תאכלו... את זה לא תאכלו" (יא, ב-ד), כותב הרמב"ן (דברים כב, ו) 'מה איכפת לן בין אוכל טהורות והם המאכלים המותרים, לאוכל טמאות והם המאכלים האסורים, שאמרה בהם התורה 'טמאים הם לכם'. ורמזו שהוא להיותנו נקיי הנפש, חכמים משכילי אמת'.

אחד מעמודי היסוד במטבח היהודי הוא כשרות הבשר. בעיות רבות התהוו כתוצאה משיטות הגידול המסחריות של הבהמות והעופות הקיימות כיום, ומעוררות שאלות כשרות שונות. אחת מהן היא 'צומת הגידים' בעופות. צומת הגידים הוא מעין צומת, שבה נקשרים בעוף ט"ז גידים העוברים מהשוק לחלק התחתון של הרגל, הגידים חזקים ביותר, ולא במקום זה ונקראו צומת הגידים מלשון "מבעד לצמתך" (שה"ש ד, א). הגידים חזקים ביותר, ולא ניתן לקורעם ביד בשום אופן. ההלכה היא, שאם נפסק אפילו אחד מהגידים - הרי העוף טרף, על אף שהעצם והבשר הנמצאים במקום זה שלמים (שו"ע י"ד ס"ו טו).

בעבר היה אחוז הטרפות בצומת הגידים נחשב למיעוט שאינו מצוי, וכשהיו נתקלים בשאלה בצומת הגידים, כגון מכה או צרירת דם היו מטריפים את העוף. בהגהת הרמב"א (שו"ע י"ד ס"ו טו) כתב וזה לשונו 'ואנו אין אנו בקיאים בבדיקת צומת הגידין של העוף משום דקשה לבדוק, ובקל הוא נטרף. ולכן בכל מקום דאיכא מכה במקום צומת הגידין, אפילו אינו רק נמוח ונצטרף הים, מאחר שהיה צריך בבדיקה ואין אנו בקיאים בעוף, שהוא טריפה'. לעומת זאת, בנפירות קלה ללא צרירות דם היו מכשירים את העוף.

אולם כיום, כשהעופות אינם גדלים באופן טבעי, פיטום יתר של העוף, עומס משקל על רגלי העוף וחוסר במרחב התנועה, עלולים להוביל לקריעת הגידים. ולכן מצוי שאף כאשר יש נפירות קלה שלעיתים אינה ניכרת כלל, כשמסירים את העור מתגלים הגידים כשהם קרועים, והם טריפות דאורייתא. אחוז הטרפות מכלל השאלות שנצברו בעניין צומת הגידים הגיע אף לחמישים אחוז. ולכן נצרכת בבדיקת צומת הגידים של כל העופות, שאכן נבדקים בשחיטה מהודרת.

במקום שיש שאלה בעניין, ניתן לבדוק את העוף על ידי ספירת הגידים השלמים. לפעמים נראה הגיד כשלם משום הקרומים שדבוקים בו, אך כאשר מפרידים כל גיד וגיד, בקל הוא נפרד ומתרומום ומוכח שהיה קרוע. משגיחים הבקיאים במראה הגידין רואים בחוש שהגידים קרועים. בכשרויות מסוימות נדרשים הבוודקים לפתוח את צומת הגידים, ולמשוך בהם ולראות אם לא נקרעו.

דרשו חז"ל (מ"ד וקרא פרשה יג, ג) אריסטון [סעודה] עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבא, וכל מי שלא אכל נבלות בעולם הזה זוכה לראותו לעולם הבא. יהי רצון שנוכה לשמור על קדושת וכשרות מטבחנו, כדי שנוכה להשתתף במהרה בימנו בסעודת הצדיקים הנהנים מזיו השכינה.

תשלום שכר המצוות

"אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס" (אבות ג, א).

מדוע אין לצפות לתשלום שכר המצוות, ויש לקיימן שלא על מנת לקבל פרס? הלא אנו יודעים שיש מתן שכר למצוות, וכמו שאמרו חז"ל 'ודע שמתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא, ואם אכן יש שכר לעתיד לבוא, מדוע לא לצפות אליו?! מבאר הגאון הנודע רבי אריה ליב צינץ זצוק"ל, אמרו חז"ל ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא, משום שהקב"ה רוצה לתת לאדם שכר נצחי ומושלם, ובעולם הזה אי אפשר לתת שכר מושלם, כי כמו שהעני דואג מחמת עניותו, כך העשיר דואג מחמת עושרו, שמא ינזק ויפסיד את רכושו, לכן תשלום השכר בעולם הזה לא שייך שיהיה בצורה מושלמת. לכן הנהיג הקב"ה שתשלום השכר הוא בעולם הבא, שאין בו כל עצב וצער, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

לכן אמר אנטיגנוס איש סוכו, אל תהיו כעבדים המוצפים לקבל שכר על עבודתם, כי אם יצפה האדם לתשלום שכרו ויחשוב שאכן מגיע לו שכר, הרי שלא יוכל הקב"ה להוסיף לו על שכרו המגיע לו, כיון שמשעת עשיית המצווה בעוה"ז ועד לתשלום השכר בעוה"ב, נחשב תשלום השכר כהלואה, ועל הלואה הרי אין להוסיף כלום, כיון שהתוספת על השכר נחשבת לריבית האסורה מן התורה. אך אם האדם לא יצפה לתשלום שכר על קיום המצוות, ולא יחשוב כלל שמגיע לו שכר, הרי ששכרו שיינתן לו בעוה"ב הרי הוא בתורת מתנה, וכך הקב"ה יוכל להוסיף לו כפל כפליים על שכרו, כיון שאין גבול לשיעור נתינתו של מתנה.

לאורם נלך

רבי יוסף הלוי אבן מיגאש זצוק"ל - ל' בניסן ד' תתק"א (1141)

חשוב, שאלות הלכתיות נשלחו אליו מקהילות ישראל שברחבי אירופה, מבבל וממצרים. תלמידים רבים נהרו לשיבתו ללמוד תורה מפיו. מבין תלמידיו היה גם רבי מימון אביו של הרמב"ם. אף הרמב"ם התייחס אליו כאל רבו שלו, ומזכירו בהערכה רבה בספריו וכתב עליו 'לב האיש ההוא בתלמוד מבעית למי שישתכל בדבריו ועומק שכלו בעיני עד אשר כמעט נאמר בו 'כמוהו לא היה לפני מלך' במנהגו ובדרכו'.

נוסף על חכמתו הרבה היו מידותיו של רבי יוסף מעידות בו שהוא מזרע משה רבנו ע"ה עניו מאד היה, ונתן לו הקב"ה רוחב לב. עליו אמרו כי מרבי ועד רבי יוסף לא פסקה הקבלה. מסופר שפעם נזקק הצדיק רבי יוסף למנוחה, הזמינו עשיר אחד לביתו לנוח ולרחוץ בבית המרחץ שברשותו. השיב רבי יוסף את נפשו במנוחה ובמרחץ וחזרו אליו כוחותיו. לימים נפטר אותו עשיר, ובית המרחץ עבר ליורשיו, נתגלעו ביניהם חילוקי דעות באשר ליעודו, אם להשכירו או להורסו לצורך בנייתו מחדש. באו היורשים לפני רבי יוסף שיכריע בעניין. להפתעתם, סרב הצדיק לדון בדינו של בית המרחץ וטען כי מאחר ונהנה מבית המרחץ, לא יהיה ביכולתו להכריע בדינו בלא משוא פנים...

ב' בניסן ד' תתק"א (1141) נתבקש רבי יוסף לשיבה של מעלה והוא בן ס"ד שנים. זיע"א.

רבי יוסף הלוי אבן מיגאש זצוק"ל מגדולי הראשונים, נולד בספרד באדר א' ד'תתל"ז (1077) לאביו רבי מאיר הלוי. סבו, רבי יוסף שעל שמו נקרא, היה עוזרו של רבי שמואל הנגיד. בילדותו למד הנער יוסף תורה מרבי יצחק אבן אלבליה זיע"א, רבו שהכיר בכשרונו הרב של הנער יוסף, דחק באביו שיקדישו לתורה וישכור עבורו תלמידי חכמים שילמדו עימו. בהיותו כבן י"ב שנים הגיע הר"ף לספרד ופתח ישיבה בעיר אליסנה, וכששמע על כך רבי מאיר הלוי שלח את בנו ללמוד תורה בישיבתו של הר"ף.

מיד הכיר הר"ף ברבי יוסף כי כלי יקר הוא, בעל מוח צלול, חריף ועמקן. ואכן החשיבו כבנו ושקד עימו על התורה ביגיעה עצומה, י"ד שנים למד רבי יוסף בישיבתו של הר"ף. למרות שהיה להר"ף בן תלמיד חכם גדול - רבי יעקב, שכבר התקרב לשנת הני' לחייו, כשהגיע הר"ף לגיל תשעים, מינה את רבי יוסף למחליפו בראשות הישיבה והוא בן כ"ח שנים בלבד! ובחודש סיון ד'תתס"ג הסמיכו להוראה. בשבחו של רבי יוסף כתב הר"ף ש'אפילו בדורו של משה רבנו לא נמצא כמותו בחכמה ובבינה'.

לאחר פטירת הר"ף, ישב רבי יוסף הלוי על כסאו באליסנה ושמנו יצא לתהילה כגדול הדור. כשלושים ושמונה שנים הנהיג את ישיבתו ועמד בראשה עד לפטירתו. בתקופתו הפכה העיר אליסנה שבספרד למרכז תורני

לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר.

אומר רבי שמחה בונם מפשיסחא, ההבדל בין טמא לטהור, בין גן עדן לגיהנום, אינו אלא משהו פשוט בקוצו של יוד...

שומר מצוה לא ידע דבר רע

שאין העניין מתחוויר לו כראוי, אינו אוכל מאומה אף אם יארך הדבר זמן רב. הכירה הרבנית את דרכו של בעלה הקדוש, הטמינה את התבשיל למחר, והגישה לבני הבית לחם וביצים. למחרת בשעת צהריים נגשה הרבנית להוציא את קדרת התבשיל על מנת לחמם את האוכל, והופתעה לגלות את הקדרה עטופה כולה בקורי עכביש. מיהרה הרבנית לבעלה כשהקדרה בידה ושאלה לדעתו, השיב לה בעלה הצדיק 'אם יש לך חלקי עוף אחרים, בשלי אותם בקדרה אחרת. ואת זו, תטמיני בחזרה כפי שהיא'. שמעה אשת החיל בקול בעלה, טרחה ובישלה. אך גם באותו היום נאלצה הרבנית להטמין את התבשיל החדש עבור יום המחרת, כי בעלה הצדיק נקרא אל סעודת פדיון הבן אצל אחד מיהודי העיר. למחרת גילתה הצדקת גם את הקדרה החדשה עטופה בפתחה בקורי עכביש. שוב שאלה את בעלה בעניין, ושוב הודיע הצדיק כי גם היום תבשל מחלקי העוף הנותרים, ואת הקדרה הזו, תטמין כפי שהיא... ריח התבשיל החדש עורר ניוח מיוחד בבית הרב. אולם, דין תורה סבך שהובא אל ביתו של הרב, דחה את שעת הסעודה. ומאחר שלא הוכרע הדין באותו יום, הודיע הרב לרבנית כי לא יאכל עד אשר יצא המשפט לאמיתו, וכך נטמנה לה הקדרה השלישית בעבור סעודת המחר. ביום השלישי לאחר שפסק הרב בדין, ניגשה הרבנית להוציא את הקדרה השלישית כדי לחממה על הכירה. הפעם, היא לא הופתעה לגלות מטווה עכביש על פתח הקדרה. מיהרה הצדקת לספר את הדבר לבעלה. הורה לה הצדיק 'תניחי את הקדרות בצד ואל תבשלי עוד מהבשר הזה, ואף אל תשלחי לשחוט את התרנגולים האחרים. הלא דבר הוא! נמתין עד שנראה רצון ה' בעניין זה'.

באותו יום הגיע האפיקורס לביתו של הרב, במבט זוחל החל שוב להתווכח עם הרב, כשבפיו הוכחה נחרצת 'ודע אני כי צדיק אתה, ואף אם לא תודה בכך בענוות רוחך, לא תוכל להכחיש דבר זה הידוע לכל העולם כי הנך צדיק. ועם כל זה - אכלת חזיר!'. השתומם הצדיק ואמר 'איך תרהיב עוז בנפשך לומר כן?'. ענה לו האפיקורס 'הלא אשתך קנתה שלושה תרנגולים מפוטמים - אני פיטמתי אותם רק בשומן חזיר עד כי שמנו מאד, ודבר ידוע הוא שתרנגולים שעיקר מאכלם אסור - אסורים הם באכילה. נודע לי כי שחטתם תרנגול אחד ואף ביטלתם אותו וודאי אכלתם ממנו. נמצא שבאה תקלה לידך!'. כששמע הרב כן, מיד נשא ידיו לשמים וברך את הבורא ששמרו ממאכל אסור, ורק אז נפנה להראות לאפיקורס את שלושת הקדרות עם מטווה העכביש, ואת שאר הבשר והתרנגולים שאף אחד מבני הבית לא טעם מהם כלל. השתומם אותו אפיקורס ביותר ואמר "'עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי יָרָא אֱלֹהִים אֶתָּה", ולא אינה האלוקים לידך כל אווין'...

בין קהילות היהודים בעיירות הפזורות בחבל ארץ גליציה שבמזרח אירופה, בלטה קהילת גוודיץ, שבראשה כיהן לפני כמאתים וחמישים שנה הרב הצדיק רבי יצחק בן רבי אברהם שור זצוק"ל מוהרב ספר 'כח שור'. נודע היה רבי יצחק בפיקחותו ושנינותו. בשכנותו גר אפיקורס שהיה מרבה להתווכח עימו, ותמיד היה יוצא מהויכוח כשידו על התחתונה. באחת הפעמים, פגש האפיקורס רבי יצחק, ושאלו 'רבי, מה כוונת הפסוק במשלי י"ב, "לא יאנה לצדיק כל און"?', השיבו הרב 'לצדיק יש שמירה מאת הבורא שלא תארע תקלה על ידו, ולא יבוא לידי 'און'". לתשובה זו חיכה אותו אפיקורס והחל טוען לפני הרב 'חקרתי את העניין והגעתי למסקנה בדעתי, שמצד השכל דבר זה הוא בלתי אפשרי כלל, וכאן החל לטטוח לפני הצדיק את טענותיו וראיותיו לדבר. שמע הצדיק את דבריו וסתר את ראיותיו אחת לאחת. רגז אותו אפיקורס על שלא הצליח להשיב על דברי הרב, ושב לביתו סר וזעף. ולא שככה חמתו עד שעלתה במוחו מחשבת און, לנסות היעמדו דברי הרב במבחן המציאות...

יום שוק בעיירה גוודיץ, סוחרים רבים הציגו את מרכולתם על הדוכנים, מנסים לשכנע את הבאים לקנות את סחורתם. דוכן אחד משך את תשומת ליבם של הקונים, שלושה תרנגולים מפוטמים הוצעו לציבור הקונים, קולות הקרקור ומראיהם המדושן של התרנגולים, גרמו לקונים רבים לגשת לעבר הדוכן, אולם נראה היה כי המוכר דרש עבורם מחיר מפולפל, משום שכל מי שניגש לקראתו נראה ממהר לעזוב את המקום, אף מבלי לבדוק את הסחורה. זר אם היה עוקב אחר תנועותיו של המוכר, היה מבחין כי הוא ממתין למישהו מסויים. ואכן, משנראתה דמותה של הרבנית - אשתו של רבי יצחק בקצה הרחוב, עטה המוכר ארשת חביבה על פניו והמתין לבואה. משנגשה לדוכנו הציע לפניו את שלושת התרנגולים המפוטמים במחיר מציאה. מיהרה הרבנית לרכוש את התרנגולים, והמשיכה בקנייתה כשליבה שמח על הסחורה הנאה שנודמנה לה. המוכר שסיים את תפקידו, סגר את דוכנו ופנה לביתו של האפיקורס להודיע לו, שביצע את שליחותו על הצד הטוב ביותר. שמח אותו אפיקורס, חיכך את ידיו בהנאה והמתין לבאותו...

ובנתיים, הרבנית שסיימה את קנייתה, מיהרה אל השוחט, שחטה את אחת מהתרנגולות הפוטמים ושבה אל ביתה בזריזות. עוד באותו יום לקחה הרבנית חלק מהעוף ובישלה עבור בעלה הצדיק ובני ביתה סעודה דשנה ומשביעה. באותו היום עסק רבי יצחק בדבר הלכה, ולא נתברר לו העניין כל צרכו. משנגשה הרבנית להציע לבעלה את ארוחת הערב, סרב הרב לאכול כי כן היתה דרכו בעת לימודו, שכל זמן

האנפה

תנועה בתוך המים לא מרתיעה את הדגים מלהגיע לקרבתה, או אז תוקעת האנפה את מקורה המחודד והחזק לתוך המים וצדה את מזונה. ל'אנפה השחורה' עמידה יחודית ומקורית, היא נעמדת במים ללא כל תנועה, כשכנפיה פרושות. הדגים הקטנים שחשים מוגנים מתחת לצל הכנפיים, מתאספים בקרבתה, מבלי לחוש שהם נכנסים למלכודת, והאנפה נהנת מהשלל הרב שהתאסף אודות לסבלנותה ואורך רוחה.

בין המינים הגדולים והמצויים ממשפחת האנפתיים נמנית ה'אנפה האפורה', שמה מתאים לצבע גופה. אורך גופה מגיע למטר, כשמתוכו 13 ס"מ הוא אורך המקור. משקלה כ-2 ק"ג, רגליה וצווארה ארוכים מאוד, כנפיה של האנפה רחבות ומגיעות לאורך של 185 ס"מ. צבע ביצי האנפה הוא טורקיז בהיר. ה'אנפה הכחולה' היא אחת הציפורים היפות והמלכותיות, היא נמנית בין מיני האנפות הגדולות אורך גופה 1.20 מטר, רגליה ארוכות כנפיה גדולות, ונוצותיה התכולות יחודיות בצבען. מקורה של האנפה הכחולה חד וחזק, ביכולתה לבלוע אף דגים גדולים, אולם ניסיון לבלוע דג הגדול מצווארה עלול לגרום לה לחנק.

האנפות חשניות ביותר, רחש קל בלתי מוכר גורם להן לפרוש כנפיים ולעוף, בתעופתן מתקפל צווארן בניגוד לעופות אחרים שצווארן נמתח קדימה. בסיום פעילות היום, נפנות האנפות לשנת לילה על ענפי העצים, מחזה העצים עמוסי האנפות מרהיב ביופיו.

"וְאֵת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ" (יא, ט). אמרו חז"ל (חולין סג.) 'האנפה זו דיה רגזנית למה נקרא שמה אנפה שמנאפת [רוגזת] עם חברותיה'. האנפה שייכת למשפחת עופות הביצה עליה נמנות אף החסידות, המכלכלות את עצמן מדיגים ובעלי חיים קטנים כצפרדעים הנמצאים במקום גידולן. האנפה מתייחדת בצווארה הארוך ומפותל כעין האות 'אס' באנגלית. נוצות האנפה יפות ומרשימות, יציצות נוצות מעטרת את ראשה. רגליה דקיקות וארוכות ומשוות להילוכה מראה אצילי בעל חן. מקור האנפה ארוך ומחודד באמצעותו היא שולה את מזונה מתוך המים.

משפחת האנפה עניפה מאד, קיימים בה למעלה מששים סוגים שונים. מפליא להיווכח שאורך רגלי האנפה ואורך הצוואר של כל אחד ממיני האנפות מותאם למקום בו היא ניזונה ולגודל גופה. לאנפות הגדולות החיות בקרבת מים עמוקים - רגלים ארוכות, המאפשרות להן להלך בתוך המים על מנת לצוד דגים. ואילו האנפות הקטנות כדוגמת ה'אנפה הירוקה' מתאפיינות דווקא בצוואר ארוך, המאפשר להן להכניס את מקורן לתוך המים אף כשהן עומדות על ענפי העצים, ובכך לדאוג למזונם.

את רוב זמנה מבלה האנפה בעמידה דוממת בתוך המים, רגליה הארוכות והדקות עומדות כשני עמודים, והיא כמעט אינה מורגשת. עמידתה ללא